UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagma Ivris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

14 de Mari & fluminibus publicis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-97739

Visual Library

2 ¶ Inter † quas iter, actus, viæ: iter ius eundi per fundum alienum hominis tantum actus & iumenti & plauſtri agendi ius, *l. inter actum 12. de ſeruit. ruſt. prædio. lib. 8. tit. 3. l. qui ſella. 7. eod.* Via, ius eundi, iumenti & vehiculi agendi, quæ continet actum & iter. *l. 1. de ſeruit. ruſtic. præd. in P. vbi gloſſ. in verb. via differentiam actus & viæ dat.* Via in porrecto 8. pedum, in anfractu 16. conſtitui debet. *l. e. viæ latitudo, 8. de ſeruit. ruſt. præd. in P.* Actui dimidium, id eſt, 4. pedes tribui debent. Poteſt tamen via vel anguſtior vel latior pacto conſtitui, dummodo per eam vehiculum ire poſſit. *Paul. l. via 23 de ſeruit. ruſt. præd.* ¶ Ex conſuetudine quarundã regionum viæ publicæ latiores aliquando, vt ex Turonenſi, via publica debet habere 16. pedes latitudinis, & vicinalis 8. habetque notionem delictorum in illis commiſſorum ex ea lege Caſtellanus, *in conſuet. Turonen. tit. des droictz du ſeigneur chaſtelain, art. 1.* quæ & ex aliis conſuetudinibus obtinent. *Coſtumes de aniau, eod. tit. art. 43. 44. 45. Maine, eod tit. art. 50. Rochelle. tit. de iuriſ. art. 1.*

3 Non † licet ſine auctoritate diuini reſcripti angiportus integros vel partes, ſuis domibus includere vel porticus vſurpare, ſed debent reddi ciuitati, eum multando qui auſus eſt 50. libris auri. *l. qui ſine, 19. de operib. pub. lib. 8. C. tit. 12.* Viæ publicæ ſine permiſſu principis, quia illius ſunt, quicquam priuati operis non admittunt. *l. ſi in publico, 18. §. ſi. de aqua plu. arcen. lib. 39. P. tit. 3. l. 2. §. ait prætor, ne quid in loc. pub. P. l. 2. de loc. & itiner. pub. P.* Reficere tamen & purgare licet impune, non deteriorem facere, alioquin & ei vis impune fit a quolibet de populo, *l. 1. de via publica. lib. 43. P. tit. 10.* non obſtante oppoſita præſcriptione, quia populus non vtendo, non amittit viam publicam, *l. 2. eod. de via pub.* cum nec loca publica, licet vſibus priuatorum deſeruiant, tamen nõ quaſi propria cuiuſque, ſunt, & tantum iuris habemus ad obtinendum, quantum quilibet ex populo ad prohibendum habet. *l. 2. §. hoc interdictum, ne quid in loc. pub.* Et cuilibet in publicum petere permittendum eſt id, quod ad vſum hominum pertineat, veluti vias publicas, itinera publica. Et ideo quolibet poſtulante, de his in-
4 terdicitur. *l. 1. de loc. & itin. pub. lib. 43. P. tit. 7.* ¶ Florente † repub. Romana cenſorum ea functio erat, vt vias ſternendas in vrbe, ſilice, glarea, extra vrbem, ſubſtruendas, marginandaſque locarent apud Liuium *lib. 1. decad. 5.* Olim hæc cauſſa viarum publicarum magiſtratibus propriis commiſſa fuit, nempe Ædilibus Curulib. qui poſtea curatores viarum dicti ob id, *l. ad curatores reipub. & l. qui vias publicas, de dam. infe. in P. l. 2. §. ſed & ſi curatores, ad municipa. P. Lamprid. in Alexandro,* qui cogebãt dominos agrorum vel ædificiorum vicinorum viis publicis eas pro modo obiecto loci reparare & emendare: cauebantque ne quis effoderet vias, ne ſubrueret, neque in his conſtrueret, conſtitutum diſſoluerẽt, purgarive curarent, ne permitterent ſtercora, non morticinia, non coria in eis iacere, non in illis rixari, *l. 3. de via pub. lib. 43. P. tit. 10.* Græci munus hoc ἀστυνόμοις ſuis decreuere, vt itinerum publicorum per vrbem curam agerent, vti complanarentur, & quæ in vrbem tendunt, ne perfoderentur, aut aggeribus congeſtis obruerentur, neve quid in militari via ædificaretur, teſte Pla-
5 tone. *Plato, 6. de legib.* ¶ Erat † aliquando viarum curator proprius, qualis Octauius fuit conſtitutus, quique, qui viis reficiendis præeſſent prætorios viros, qui lictoribus binis vterentur, deſignauit. *Dion Caßius lib. 54.* Atque iis antea vias extra vrbem reficiendas mandauit partim publicis, partim ſuis, partim patrum quibuſdam ſumtibus. *Dion Caſſius lib. 53.* Statuerunt Cæſares, omnes ſine exceptione conceſſi priuilegii immunitates tributorum, ad viarum & pontium reparationem conferre debere. *l. 1. 2. 3. 5. 6. de itine. munien. lib. 15. C. Theodoſ. 3.* Alexander Cæſar Romæ vrbis, regionum, & viarum curatores fecit 14. *vt auctor Lamprid. in eius vita.* Auguſtus fecit Agrippam generum viarum curatorem. *Sueton. in Auguſto.* Poſtea viarum curam ad ſe principes auocarunt, & ſecuritatem, vt tranſeuntibus, *ca. 1. quæ ſint regalia.* a quibus vectigal exigunt, tutum eſſet iter. Propriumque in Gallia regium magiſtratum habemus: *Maiſtres des ports, paſſages, & chemins.*

6 ¶ Publicæ † viæ omnibus communes vſu, tamen vicinia prædia minime, in qua non eſt a via declinandum. Sic & liberum iter publicum petiit Iſraëliticus populus a Sehone rege Amorthæorum, *Nume. c. 21. obſecro vt tranſire mihi liceat, per terram tuam: non declinabimus in agros & vineas, non bibemus aquas ex puteis. via regia gradiemur, donec tranſierimus terminos tuos.* Viamque hanc regiam fuiſſe publicam explicatur in Deuteronomio, vbi ea repetuntur. *Deuter. c. 2. Tranſibimus per terram tuam, publica gradiemur via, non declinabimus neq; ad dextram neq; ad ſiniſtram.* Alexander Seuerus Imperator, ſi quis de via in alicuius poſſeſſionem deflexiſſet pro qualitate loci, aut fuſtibus ſubiiciebatur in conſpectu eius, aut virgis, aut condemnationi: aut ſi hæc omnia tranſiret dignitas hominis grauiſſimis contumeliis: cum diceret, viſne in agro tuo hoc fieri? alteri ne feceris, quod tibi fieri non vis. *Lamprid. in vita Alex. Seueri.*

¶ Per † milliaria & lapides itinera metiebantur antiqui, vnde 7
& lapis, & milliarium pro eodem, *l. 1. §. inuito, de offic. præf. vrb. l. propter litem, §. vlt. de excuſat. tutor. l. 2. de erogat. milit. annõ. lib. 12. C. tit. 38.* ſingulis milliariis tribunus Gracchus lapideas columnas habentes inſcripta ſpatiorum ſigna poſuit, vt auctor Plutarchus *in Graccho.* Inter † leges viarum publicarum illa, erranti viam co- 8
miter oſtendendam. *Homo,* inquit Ennius, *qui erranti comiter monſtrat viam, quaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit, &c. Cic. de Senect.* Et Diphylus Comicus, *in ſententiis Comicorum antiquorum, c. 15.*

ἀγνοεῖς ἐν ταῖς ἀραῖς
ὅτι ἐςὶν, εἴ καὶ μὴ φάσι ἢ ὀρθῶς ὁδὸν,
ἢ πῦρ ἐμαύσει ἢ διαφθερεῖ ὕδωρ
μέλλοντι δειπνεῖν, ἤγε κωλύσει τινὰ,

Id eſt,

Neſcis exſecrationibus obnoxium eſſe,
Si quis aut non recte monſtrauerit viam,
Aut ignem accenderit, aut aquam corruperit
Volenti comedere, aut prohibuerit iſta.

De Mari & Fluminibus publicis. Cap. 14.

1 *De mari relatiue. Flumina regalia, & compendia eorum principis. Flumina publica, & priuata: publica quæ.*
2 *Fluminis & riui differentia: flumen quid, & quid torrens, & priuatum flumen.*
3 *Flumina publica vſu communia, proprietate principis.*
4 *Fluminum duo genera, Regalia & bannalia, & quæ regalia, regalium vtilitates & vectigalia principis.*
5 *Bannaria flumina, quæ videlicet donata vaſallis.*
6 *Leges piſcationibus & inſtrumentis piſcatoris impoſitæ.*
7 *Portus publici iuris, ideo cuilibet licet in iis piſcari. Regii autem iuris vel domini loci ratione iuriſdictionis & vectigalium. Portus quid, & eius differentia ab ſtatione eod.*
8 *Littus quid, & ripa, & differentia.*

DE † mari iam ſatis diximus, dum egimus de aqua, ideo nihil 1
addam. Inter regalia flumina publica etiam ſunt, & compendia ad principem pertinent, *§. 1 quæ ſint reg. in vſi. feudo. Bart. Iaſon & alii in l. quominus, de fluminib.* Fluminum quædam publica ſunt, quædam non. Publicum eſſe Caſſius definit, quod perenne ſit, id eſt, perpetuo fluat.

¶ Flumen † a riuo magnitudine diſcernendum, aut exiſtima- 2
tione circumcolentium. *Torrens* eſt, quod tantum hyeme fluit. *hæc in l. 1. de flumin. lib. 43. P. tit. 11.* Sic intelligenda de perennib. quæ traduntur a Iuſtiniano, & aliis Iuriſconſultis, flumina omnia & portus publica eſſe, taliaque eſſe dicentur, quæ omnium vſibus patent, & ſunt in iure principis, vt olim populi, & quæ oriuntur in publicis locis & per publica fluunt: vt priuata, quæ ſunt in dominio, commodo, vſu alicuius priuati, quæ in priuato oriuntur aut fluunt, & quæ talia habentur ex principis conceſſione, vel præſcriptione, vel alio iuſto titulo, *§. flumina, de rer. diuiſ. l. nemo. 4. eod. in P. l. adeo. 7. § inſula, de acquir. rer. dom. in P. lib. 31. titu. 1. l. fluminum. 24 de dam. infecto.* ¶ Publica † vſu ſunt communia, ſed 3
proprietate ſunt principis, & olim populi: ſicuti riparum vſus publicus & communis, ſed earum proprietates eorum cenſentur, quorum prædiis hærent. *Iaſon in l. quominus, num. 1. de rer. diuiſ. Communia* quidem ſcilicet vſu hæc omnia iure naturæ, aër, aqua profluens, & mare, & per hoc littora maris. *d. § flumina, de rer. diuiſio. l. 3. de flumin. l. riparum, de rer. diuiſ.* De legibus aquarum plura diximus, dum de quatuor elementis in iure conſiderandis egimus titulo de aqua, quæ non repetemus. ¶ Fluminum, † vbi & 4
lacus continentur duo genera, alia regalia, alia bannalia ſeu proſcripta. *Regalia* ſunt, in quibus princeps iure patrimoniali ſeu domaniali vectigal capit, & ideo in his modũ piſcandi & tempus conſtituit. Et quia onus & curã fluminũ ſibi aſciuerunt Principes, *l. 2. de rer. diuiſ. in P.* æquum eſt vectigalia, *piſcarias,* aliaque commoda eorum, ad illos pertinere. *l. quod principis, & l. ſi in publico, de aqua plu. arcen. P. l. quominus, de fluminib. l. ſeruitutes. §. publico, de flumin.* Carol. Magnus tamẽ illa vectigalia voluit exigi de pontibus, nauigiis, & mercatis, non quãdo funes tendũtur, vel quan-

do ſub pontibus cum nauibus tranſitur, vel ex ſimilibus, in quibus nullum auxilium itinerantibus præbetur, *l. ſecundum naturam, de reg. iur. P. l. fin. §. ſed cum ſecundum, de furt. C.* Nam & hæc aboleuit Pertinax inſtituta a tyrannis vectigalia, *in lib. 3. l. Francica, c. 12. de Teloneis.*

5 ¶ Bannaria † ſeu proſcripta flumina quibuſdam beneficis ſeu vaſallis condonata ſunt priuatis, vel conſuetudine, vel pacto vſurpata. Hodie in Gallia piſcandi in omnibus bannalibus moderata licentia, *Herodia. in 2.*

6 ¶ Moduſq; † piſcandi redemtoribus piſcationum & aliis præſcriptus. Et de modulo retium, verriculorum, & naſſiũ, & de magnitudine, & de tempore capiẽdorum piſcium, leges datæ a Philippo 4. rege Gall. menſe Sextil, anno 1291. & menſe Martii anno 1302. Et a Carolo 5. conſtitut. *des eaux foreſtz.*

7 ¶ Sunt † portus quoque publici iuris & regii, *ita intelligen. Ioa. Faber, in §. fluminum, de rer. diuiſ.* Ideo ius piſcandi omnibus iure gentium commune, *§. 1. quæ ſint regal. l. nemo, de rer. diuiſ.* quod pertinet ad iuriſdictionem, & regis ſunt, vel illius domini, in cuius territorio ſunt, *l. flumina, de rer. diuiſio.* & ideo vectigalia quoque eius ad eum pertinent, *d. §. 1. quæ ſint regal. l. edicto, §. 1. & l. inter pub. §. 1. de verbor. ſignif.* Portus appellatus eſt concluſus locus, quo importantur merces, atque exportantur: & ea quæ nihilominus ſtatione concluſa atque munita ſunt, *Vlpia. l. portus, 59. de verbor. ſignif.* Portus ſpecies forſan non concluſi, ſtatio eſt, ab ſtando: locus inquam vbicunque naues tuto ſtare poſſunt, *l. 1. §. ſtationem, de fluminib. in P.* Et ita diſtinctio fit, vt interdictum detur, ne quid in mari inve littore fiat, quo portus, iterve nauigio deterius fiat.

8 ¶ Littus † maris eſt, quatenus hyberni fluctus maximus excurrit, *d. l. 1. §. ſi in mari, de fluminibus.* communeque eſt vſu vt mare, *l. Titius, 6. & 112. de verbor. ſignif. §. equidem, de rer. diuiſ.* quod & de littoribus fluminum dictum eſt, *§. flumina, de rer. diuiſ.* Tamen quod pertinet ad iuriſdictionem, & ius tutandi & ad vectigalia, principis littora ſunt, aut eius qui habet in illo loco imperium, *l. littora, ne quid in loc. ſacr. Ripam* tamen proprie fluminum aiunt, vt Ouidius,

—campoq; recepti
Liberioris aquæ pro ripis littora pulſant. Ouid. 1. Metam.

Ripæ quoque ſolent habere præcipitem aſperitatem, vt liquet in omnium ripis, littora vt plurimum plana ſunt, vnde Pomponius Mela *lib. 3.* de Æthiopia agens, vaſta omnia vaſtis præciſa montibus, ripæ potius ſunt quam littora. Crepido ſeu labrum amnis, id quod flumen continet naturalem rigorem ſui curſus tenens, *Vlp. l. 1. §. ripa, de flum. P.* Cõfunditur & appellatio cum littore. Verum fluminum ripæ ad poſſeſſores proprietatis proximiores pertinent, *l. riparum, de rer. diuiſ. P. §. riparum, eod. ap. Iuſt. vide de ripis plura, & de illis muniendis Cæpollam, lib. 2. de ſeruitut. ruſt. c. 36.* Iuriſdictio ad dominos locorum vel ad principem. Reparationem omnes ſine exceptione conferre tenentur, *l. ad portus, C. de operib. publ.* Ex conſtitutionibus Gallicis latis anno Domini 1517. & 1543. *art. 11. conſt. du fruit de la marine,* cautum, vt rerum omnium, quæ a pelago in littora extrahuntur, tertia pars ad principem regio iure pertineat, tertia altera ad maris præfectum, alia ad nauarchos repertores. Et ſi tamen dominus rerum ſuarum iacturam perſequatur intra annum, ei reſtituantur refuſis ſumtibus, *l. iuxta, l. nauigia, C. de furt.* Æque annumerantur inter regalia in Sicilia, Anglia, & littoribus Italicis naufragiorum compendia, *Lucas de Pen. & Ioan. de Platea, in l. 1. de naufrag. lib. C. Matthæus, de Affl. lib. conſt. 59.* Eſt & ius guidagii in Armorica, regale in mari, *Argentæus, in conſuet. Armoricis.*

De bonis patrimonialibus principis a fiſco colligendis, & de paſcuis. Cap. 15.

1 *Patrimonii principis tot ſpecies, quot priuatorum.*
2 *Prouentus ex ſaltibus & paſcuis principi, & pœna paſcentium in illis.*
3 *Saltus & paſcua quid.*
4 *Non licet pecus in paſcua aliena vel nemora immittere prohibente domino.*
5 *Duobus modis prohiberi cenſetur ingreſſus paſcuorum, voce, ſigno: & quomodo ſigno. Iterum banno, vel cruce, vel foſſis, vel vallo.*
6 *Animalia in paſcuis & nemore principis inuenta pro noxa ſunt, non ſi inueniatur in priuatorum paſcuis, quia tunc tantum damnum datur.*
7 *Quando & quomodo dominus ius habet retentionis animalium inuentorum in ſuo paſcentium, & de praxi huius rei.*
8 *Damnum datum modicum ab equo viatoris neceſſitate vrgente, vel a pecore deperdito ſine culpa domini an reſarciendum.*
9 *De iure paſcendi in alieno fundo, & iure illius ſeruitutis, quo tamen abutendum non eſt præter modum.*
10 *Duo iura paſcẽdi, viridis paſcui & vacui paſcui, quidq; vtrumque, & tempus paſcendi vacui paſcui quod.*
11 *Porci paſcuis non debent immitti.*
12 *Abutentes paſcuis & ſaltibus iure priuantur conceſſo.*
13 *Paſcua publica Romana, vnde vectigalia olim dicta agri ſcripturarii.*
14 *Thoria lex in depaſcentes agros publicos.*
15 *Paſcuorum antiquum vectigal.*

TOt ſpecies patrimonii † principis eſſe poſſunt, quot & pri- 1
uati, *viden. tot. titulus, de fundis rei priua. & ſalt. diui. domus lib. 11. C. titu. 65. & de fundis & ſaltib. rei dominic. eodem titu. 66. & de agricol. & mancip. domini. tit. 67. & 68. & 70. 71. 73. 74. 75. 76.* Quamobrem de hoc pauca dixiſſe contentus ero, & proſequar quæ de paſcuis & ſaltibus regiis frequentia ſunt. ¶ Iure † ita- 2
que qui immiſit animalia in paſcua, vel ſyluam, vel ſaltum principis, ſi ius non habeat paſcendi: illa amittit & fiſco dantur. Atque ſaltuum vel paſcuorum procurator, id eſt, qui curam gerit eorum, ſi conniueat, & pretio venalem gratiam fecerit, grauiſſimo ſubditur ſupplicio, *l. 1. de fund. & ſalti. rer. dominic. lib. 11. C.*
¶ Saltus † ſunt proprie, paſcua loca inculta crebris ſyluis & du- 3
metis repleta, vt innuit Virgilius, *lib. 3. Geor.*

Saltibus in vacuis, inquit, *paſcuntur plena ſecundum*
Flumina.—

Et Varro, 4. *de ling. Latin. quos agros,* inquit, *non colebant, propter ſyluas, aut id genus, vbi pecus paſci poſſet, & poſſidebant, ab vſu ſuo ſaltus antiqui nominabant,* Græci νόμος, *Latini nemora.* Saltus atque paſcua, aut ſunt priuatorum, aut publica, ſeu vniuerſitatis alicuius.

¶ Generaliter † non licet in paſcua alterius ſiue ea ſint fiſcalia, 4
ſiue priuata, pecus paſcendi gratia immittere, nec militibus quidem, *l. 2. & 3. de paſ. pub. & priuat. lib. 11. C. tit. 9.* quia nec licet fundos alienos inuito domino ingredi ſine iure ſeruitutis, *cap. omnes leges, 1. diſt. l. per agrum. 11. de ſeru. lib. 3. C. ti. 34. Call. l. diuus Pius, 16. de ſeru. ruſt. præd. lib. 8. P. tit. 3. Caius, lib. 3. de acquir. rer. domin. lib. 41. P. tit. 1. Iuſtin. §. feræ, de rer. diui.* maxime ſi prohibeat dominus.
¶ Porro † prohiberi videtur ingreſſus duobus modis, vel ex- 5
preſſa voce, vel ſigno. Quid vocalis expreſſa prohibitio ſit, palam eſt: ſigno vero fit prohibitio, ſi in ingreſſu vel limitibus, ſeu terminis fundi ſeu prati, crux vel aliud ſimile, quod dicitur bannum, ponatur vel figatur auctoritate iudicis ordinarii vel territorii, vel ciuitatis habentis imperium merum ſeu aliam iuriſdictionem, cuius indictæ pœnæ aduerſus ſcientes & violantes, bannum habent exſecutionem, *l. fina. de decret. ab ord. faci. lib. 50. P. titu. 9. Notat expreſſe Petrus Iacobi, in rub. de actio. ex pauperie, §. item notandum, circa finem.* 2. fit inhibitio, ſi paſcua, prata, vel nemora, cingantur foſſa, aggere, vel macerie, *l. 3. §. item feras, de acq. poſſeſſ. lib. 41. P. titu. 2. l. vſufructuarium venari. 69. de vſufr. lib. 7. P. tit. 1.*
¶ Hoc † ſingulare in paſcuis principis, vt animalia inibi inuen- 6
ta aliena, fiſco adiudicentur pro noxa: in aliis aliorum nequaquam receptum, nam tantum dominus animalium, quæ damnũ dedere, tenetur illud reſarcire, nec domino fundi, læſi ius retentionis animalium datur, ſed actio ad damni repetitionem, *Pompo. in l. quamuis alienum, 10. ad l. aquil. lib. 9. P. tit. 2.* Quinimo ſi quis durius, aut aliter quam ſuum animal, a fundo ſuo alienum expellendo & abigendo, lædat, vt ſi abortum equa abacta fecerit, pro damno tenetur, *Pompon. in l. Quintus Mutius 39. & l. ſi boues, 5. ad l. aquil. P.* Habet enim actionem paratam contra dominum animalis, vt de paſtu pecoris, cum in ſuo alienum pecus depaſcitur, *Iulia. in l. qui ſeruandarum, 14. §. fina. de præſcript. verb. lib. 19. P. tit. 5.*
¶ Fuerunt † tamen qui defendant poſſe a domino fundi deti- 7
neri inuentum alienum animal, donec fuerit damnum datum reparatum, vel de eo cautum. Quod & ſeruatur ex conſuetudine diuerſorum pagorum, potiſſimum iuxta Tholoſam & approbatum Neratii videtur auctoritate, *leg. rates, 8. de incen. ruin. & naufra. P.* & Vlpiani, *in l. hoc amplius, 9. §. Neratius, de damn. inf. lib. 39. P. titu. 2.* Suntque expenſæ quæ in hac detentione fiunt reſarciendæ quoque a domino animalis,
arg.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN